
Fra en leges dagbok under hjelpeaksjonen i Mosambik

AKTUELT

KIRSTEN OSEN

Norske leger mot atomvåpen

Flomkatastrofen i Mosambik etter syklonen Eline i februar i år utløste en spontan hjelpeaksjon i regi av leger tilknyttet International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW). Dr. Robert Mtonga fra Zambia ledet aksjonen og skrev dagbok i hele perioden.

International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) har først og fremst som mål å forebygge krig, primært atomkrig. Men foreningen representerer et verdensomspennende nettverk av leger, og som ledd i fredsbygging har flere nasjonale avdelinger og enkeltmedlemmer involvert seg i nødhjelp, spesielt med forsyning av medisiner, f.eks. til det tidligere Jugoslavia, Irak og Nord-Korea.

Hjelpeaksjonen etter flommen i Mosambik ble utført av leger fra IPPNW-Zambia under ledelse av Robert Mtonga. Aksjonen ble finansiert av kolleger i Europa og USA og andre frivillige organisasjoner. Dagboknotatene til Mtonga ble distribuert over e-postnettet til International Physicians for the Prevention of Nuclear War fra 6. mars til 26. juli.

Utdrag fra en dagbok

6. mars : Kjære kolleger. Det er godt at verden reagerer på den humanitære katastrofen i Mosambik med å sende inn mat og medisiner, men det er bekymringsfullt at det ikke også følger med helsepersonell. IPPNW-Zambia er villig til å sende et helseteam på 14 personer til katastrofeområdet, og vi appellerer til våre kolleger i andre land om å hjelpe til med finansieringen. (Men planleggingen tok tid, og det varte lenge før pengene begynte å komme, forf.komm.)

27. mars : Kjære kollega, hvor er din medfølelse? Stakkars Afrika, hvor lenge skal du være avhengig av hjelp utenfra? Naturkatastrofe, hvorfor kan du ikke spare Afrika? Ser du ikke at vi mangler ressurser til å takle fattigdom, gjeld, konflikter, uvitenhet og myriader av sykdommer? Hvor skal vi vende oss for å få hjelp? Men vi gir ikke opp. Kanskje vi kan bli i Mosambik en uke uten å sulte. I afrikansk tradisjon betyr tilstedeværelse mer enn materielle goder. Selv om vi ikke har med oss medisiner, vil kanskje noen få en bedre død fordi vi bryr oss om dem.

29. mars : Vi har mottatt 2 000 dollar av et budsjett på 30 000, og i dag tar seks medlemmer av teamet fatt på en tre dagers reise landeveien til Mosambik.

3. april : Vi er fremme i Maputo. Det er veldig varmt i dag, men vi har gode nyheter. Vi har vært i kontakt med andre frivillige organisasjoner, og vi har fått legitimasjonspapirer fra helseministeren personlig. I dag fortsetter vi til vår base 130 km fra Maputo. De fleste veiene er vasket bort, men jeg er overlykkelig over den økte økonomiske støtten fra dere.

Robert Mtonga ledet hjelpeaksjonen etter flommen

4. april : Vi er på plass i Xinavane. Det faktum at afrikanere hjelper afrikanere åpner flere dører enn vi hadde ventet. Helsemyndighetene i provinsen er så imponert at vi straks er blitt bedt om å få hit resten av teamet fra Zambia (i alt kom det fire leger, to sykepleiere, en radiograf og en logistiker). Vi har fått noe medisiner som hospitalet her har fått fra andre givere. Men vi trenger mer ettersom sykdommer nå er i ferd med å bryte ut.

9. april : Vi er i live og stråler av glede. Teamet har begynt å arbeide og tar imot pasienter på tre steder innen en radius av 20 km: Xinavane, Magude og øya Josine Machel. Vannet er i ferd med å synke, men det er stor mangel på medisiner og utstyr. Kommunikasjonen er vanskelig fordi alle linjer er nesten permanent nede. Folk er utrolig hjelpsomme, og vi har fått egne tolker (portugisisk). Vi er blitt bedt om å bli, og vi har sagt et midlertidig ja under forutsetning av at dere sender mer økonomisk hjelp.

12. april : Denne uken har vært på vår side. Langsomt vinner vi slaget. Vi behandler 400 pasienter daglig. CNN-kameraene forsvinner til tross for at dette er tidspunktet da man må være på vakt. Helsemyndighetene ser ut til å være ute av stand til å takle hva som kan bli Afrikas 11. pest. Kan noen av dere med kontakter til Afrika-desken i det internasjonale pengefondet hviske gentlemannen i øret at han stryker hele Mosambiks gjeld og mobiliserer ressurser i dag i stedet for i morgen? Hjelpen deres har holdt oss gående så langt. Ikke gå trøtt, for når tiden er moden, vil vi høste stor glede.

22. april : Det har brutt ut kolera som var det vi fryktet mest med den utilstrekkelige vanntilførselen og de dårlige sanitærforholdene. Ved min base er det 40 000 mennesker ekstra. I øyeblikket avløser jeg lederen for kolasenteret og poliklinikken. Det er mangel på hansker og annet beskyttelsesutstyr, men heldigvis har vi såpe. Vi mangler væske for intravenøs infusjon. Av 13 pasienter de to siste dagene døde to på grunn av dehydrering.

1. mai : Etter fire uker er vi nesten blitt en del av inventaret her. Vi greier oss med basiskunnskaper i portugisisk. Vi har fått tak i noe intravenøs væske og antibiotika. Stemningen i teamet er god, men vi har fortsatt stort behov for økonomisk støtte!

13. mai : Vi har gode nyheter. Av 100 koleratilfeller er bare fire døde. Vi har fått tak i hansker og noe antibiotika. Veinettet er nå delvis reparert slik at folk og krøtter kan bevege seg friere. Elektrisiteten er tilbake mange steder og vanndammene blir stadig færre. Ved Nikolas' hjelp har vi fått økonomisk støtte fra to frivillige organisasjoner i Tyskland. Vi planlegger i første omgang å bli her i tre måneder, kanskje lenger.

29. mai : Sist uke gav oss god grunn til å smile. Helseministeren skrev og takket for hva de betegnet som uvurderlig hjelp i en krisesituasjon. De lokale helsemyndighetene har bedt oss om å bli her så lenge det er nødvendig.

26. juli : Hjelpeaksjonen er avsluttet. Midlene er brukt opp, og det eneste vi har å gjøre er å pakke sammen og snu nesen hjemover. De gode nyhetene er at gjenoppbyggingen har startet. Veiene repareres og halmtekkede hus ligger som prikker i terrenget. Sang og afrikanske trommer høres igjen. Mange ansikter smiler, et sikkert tegn på håp og kanskje en ny fremtid.

Det er naturligvis ingen BBC- eller CNN-kameraer her til å formidle dette. Ingen babyer fødes lenger i tretoppene. Men hva vil det neste bli for folket i Mosambik?

I et land som Mosambik, som nylig har gjennomgått 22 års frigjøringskamp og deretter en blodig borgerkrig, kan en naturkatastrofe lett ende i ny oppstand og sosialt kaos. Hvis frivillige organisasjoner ikke hadde kommet til hjelp, kunne folket lett ha blitt oppiglet til å anklage den sittende regjering for fattigdom og

lidelse. Sultne og syke mennesker er desperate, og desperate mennesker er ikke spesielt kjent for å ta rasjonelle avgjørelser. Men jeg vil la dere slippe med dette. Takk til alle som har stått ved vår side.

Publisert: 20. september 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. februar 2026.